

Vnitrostátní, mezinárodní a evropský rozměr práva

215 - 1

Právo jako společenský jev

- regulativní normativní systém
- zajišťuje fungování **společnosti lidí** (státu)
- definice: **soubor pravidel chování stanovených a vynutitelných státem**
- jiné normativní systémy
- „**společnost**“ států: mezinárodní rozměr práva (*mezinárodní společenství*)
- **Evropská unie**: ani stát, ani mezinárodní společenství

Právo jako společenský jev - 2

- mnohoznačnost práva v obecném pojmání –
výsledek:
- **1. vnitrostátní (národní) právo** – má každý stát
– reguluje vnitrostátní vztahy (uvnitř jednotlivých států)
- **2. mezinárodní právo**
– reguluje mezinárodní vztahy (mezi státy)
- **3. právo Evropské unie**
– reguluje vztahy k EU

Vnitrostátní právo 1

- **subordinační povaha** v rámci státu
- **vertikální hierarchizace:** právní síla
 - **ústavní** pořádek (ústava, ústavní zákon, Listina základních práv a svobod)
 - **zákony**
 - **nařízení vlády**
 - **vyhlášky** ministerstev
 - předpisy s omezenou místní působností

Vnitrostátní právo 2

- **horizontální členění:** odvětví
 - právo veřejné
 - právo soukromé
 - ostatní (procesní)
- **vynutitelnost práva:** centralizovaná (stát) - sankce

Mezinárodní právo 1

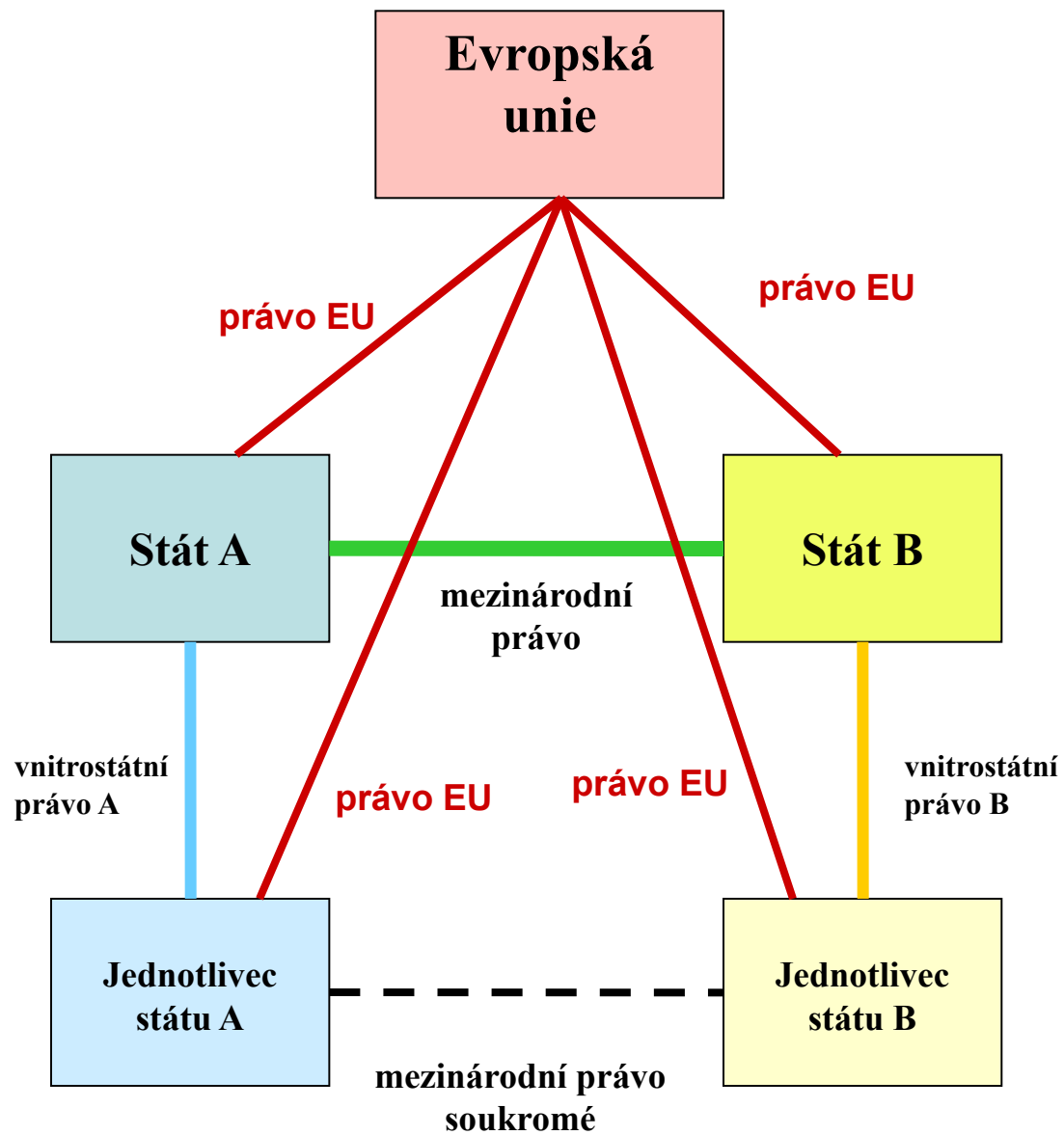
- vztahy mezi státy + podobnými subjekty
- mezinárodní společenství
- **zásada svrchované rovnosti** - suverenita
- **koordinální charakter mezinárodního práva (nikoli subordinační!)**
- státy mezinárodní právo **vytvářejí**, mají ho **respektovat** a jeho respektování **vynucují**

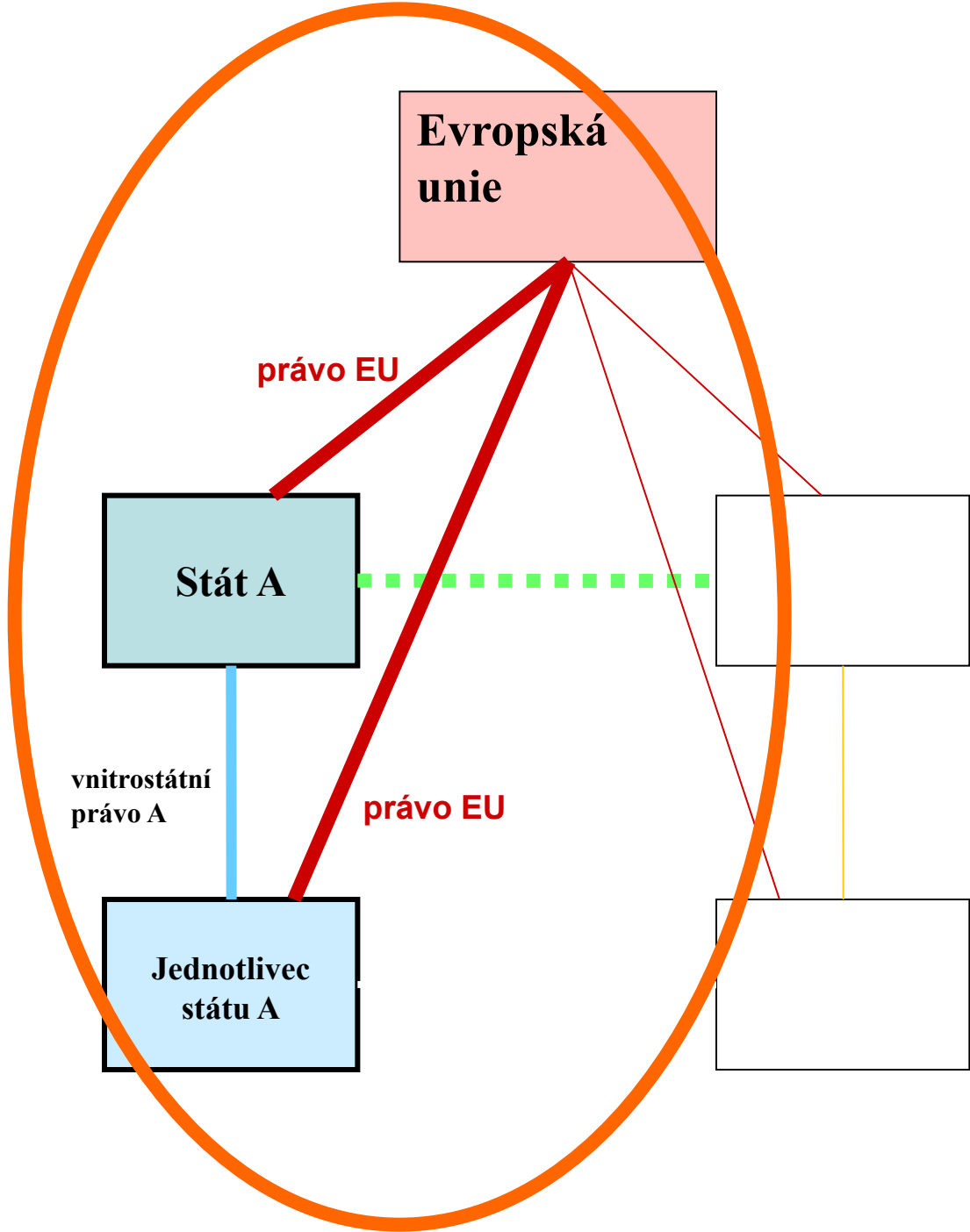
Mezinárodní právo 2

- **mezinárodní právo veřejné**
- vztah mezinárodního a vnitrostátního práva
- **Ústava ČR: zejm. čl. 1 odst. 2, čl. 10**
- **mezinárodní právo soukromé:** odvětví vnitrostátního práva

Právo Evropské unie

- EU = zcela zvláštní mezinárodní organizace
- ***členské státy podřízeny***
- neplatí zásada svrchované rovnosti
- charakter ***subordinační***
- upravuje vztahy mezi EU a členskými státy a mezi EU a jednotlivci
- není to mezinárodní právo

Evropská unie

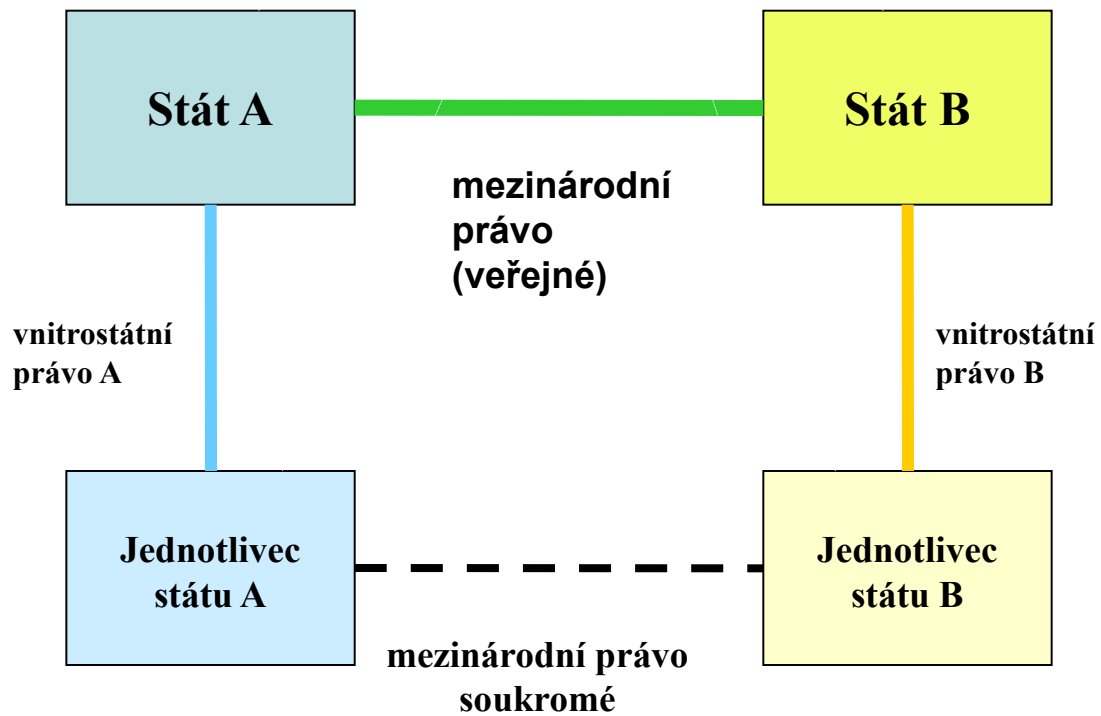
Stát A

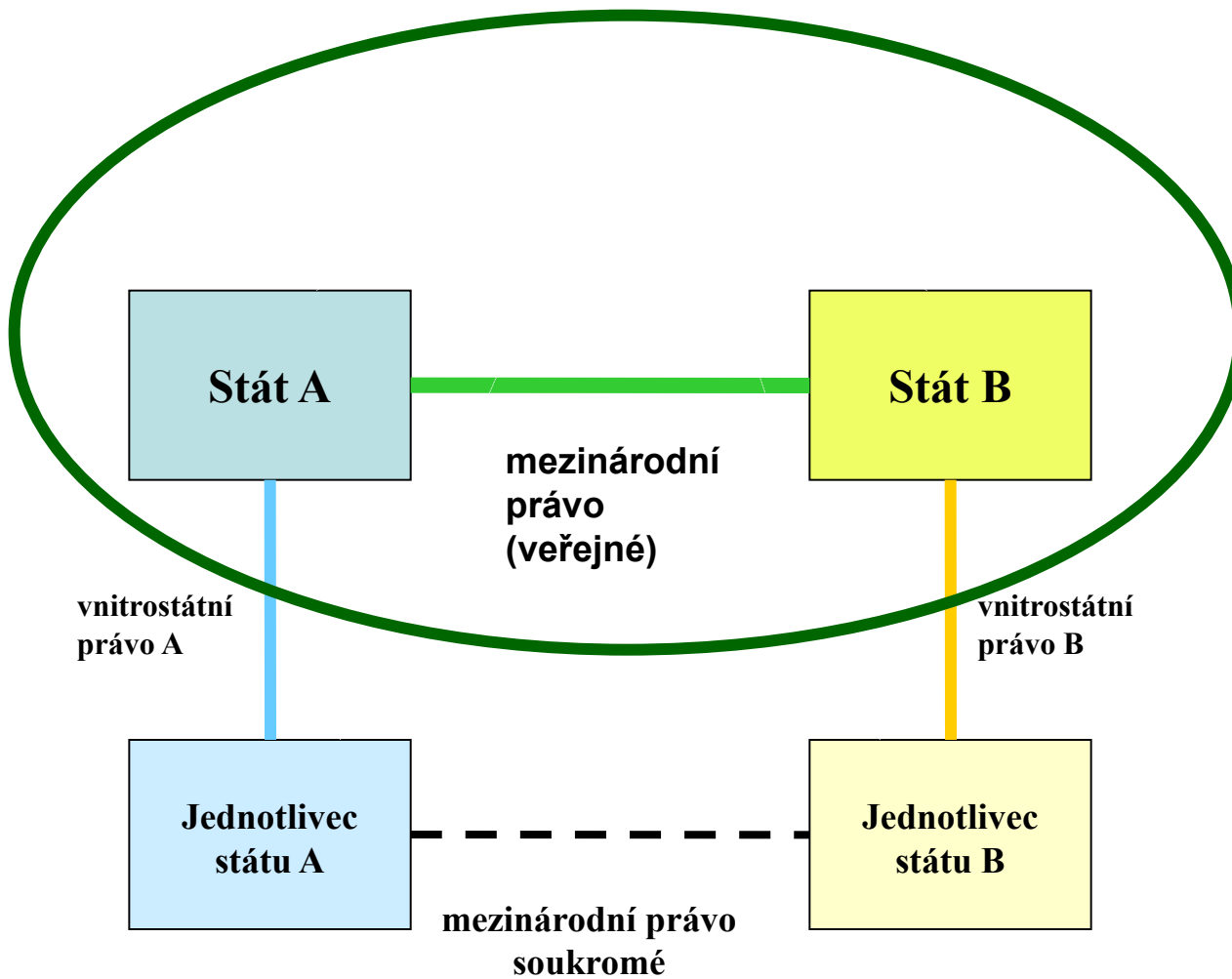
Jednotlivec státu A

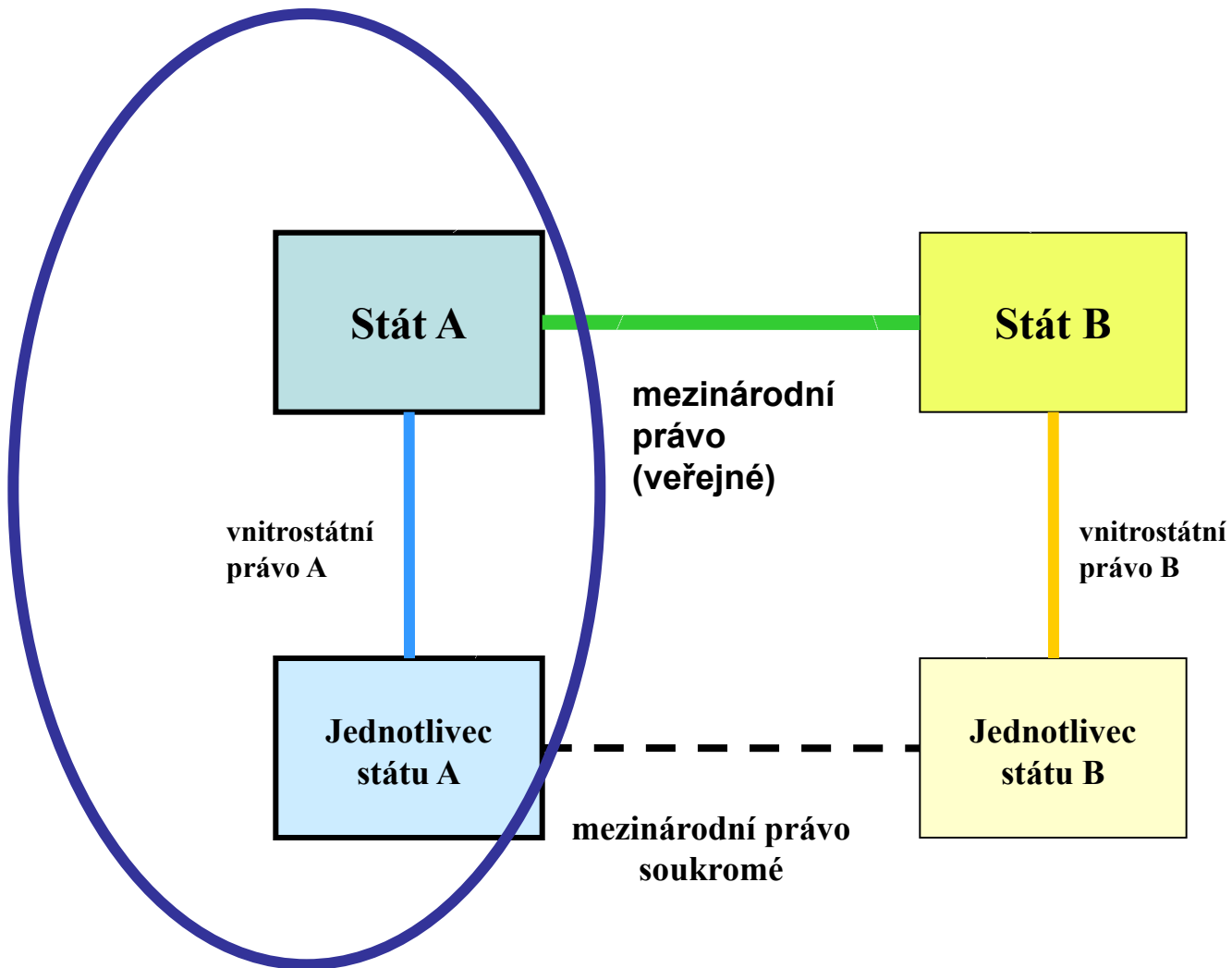
právo EU

právo EU

vnitrostátní právo A

Mezinárodní právo: specifika a subjekty

Zvláštnosti mezinárodního práva - 1

- ošidnost srovnávání s právem vnitrostátním
- „rané“ stadium vývoje
- působí v jiném prostředí
- projev vůle více států

Zvláštnosti mezinárodního práva - 2

- **1.** Základ: **zásada svrchované rovnosti** států – KOORDINAČNÍ CHARAKTER MP
- **2.** Není **centralizovaná normotvorba**
- **3.** Není autoritativní orgán, který by závazně **rozhodl o porušení práva** a stanovil sankce

Zvláštnosti mezinárodního práva - 3

- **4.** **Není centralizované donucení**
- **Donucovací prostředky:**
 - bez použití síly (retorze, přerušování styků)
 - s použitím síly (sebeobrana, akce RB)
- **5. Prameny** – právo nepsané
- **6. Subjekty** – jednotlivci?

Subjektivita v mezinárodním právu

- způsobilost k právům a povinnostem
- způsobilost k právně relevantnímu chování
- normotvorná způsobilost (ne vždy)

Rozsah:

- plná subjektivita (stát)
- částečná subjektivita (mezinárodní org.)
- marginální subjektivita (jednotlivec)

Subjektivita – 2

- trvalost (dočasnost)
- zdroj (obecné nebo partikulární MP)
- **původnost:**
 - původní (primární): státy, povstalci, n-o hnutí
 - odvozená: mezinárodní organizace, jednotlivci
 - podle okolností: zvláštní politické útvary, města

Stát jako subjekt MPV

Pojmové znaky státu:

1. území
2. obyvatelstvo
3. veřejná moc (státní moc)
4. způsobilost vstupovat do mezinárodních vztahů (smluv)

Zásada svrchované rovnosti

- **SVRCHOVANOST (SUVERENITA)**
 - nezávislost na jiné moci unvitř i vně
 - přirozené vymezení
 - dobrovolné omezení
 - územní výsost = výlučný výkon suverenity státu na svém území - výjimky
- **ROVNOST**
 - rovná práva, výjimky

Třídění států v MPV

- **podle rozsahu suverenity**
 - plně suverénní
 - s programově omezenou suverenitou (EU)
 - závislé (kolonie apod.)
- **podle učlenění (vnitřní struktury)**
 - jednotné (event. autonomní útvary)
 - federace vnitrostátní a mezinárodní
 - konfederace

Uznání státu

- de iure
- de facto

- účinky:
 - konstitutivní
 - deklaratorní

Vztah mezinárodního a vnitrostátního práva

- monismus
- dualismus

Výčet subjektů MP

- státy
- povstalci a národně-osvobozené hnutí
- zvláštní politické útvary, města
- mezinárodní (mezivládní) organizace
- jednotlivci

Sukcese státu

- *Vídeňská úmluva o sukcesi států ve vztahu k mezinárodním smlouvám* – 1978 (platnost 1996)
- *Vídeňská úmluva o sukcesi ve vztahu k majetku, aktivům, dluhům* – 1983 (neplatí)
- ***Mezinárodní smlouvy***: obecně přechod na sukcesora, kromě:
 - lokalizovaných
 - polouzavřených a uzavřených
 - dočasných

Sukcese smluv - pokračování

- **mnohostranné:** otevřené – notifikace,
ostatní – souhlas protistran
- **dvoustranné:** sukcese singulární, nikoli univerzální – musí být akceptace prohlášení druhou stranou (dohoda o nástupnictví)
- plná volnost nového státu naložit se smlouvami (tabula rasa)

Mezinárodní organizace

- **členové:** státy nebo mezinárodní organizace
- **Pojmové znaky:**
 - zřízeny mezinárodní smlouvou
 - odvozená subjektivita
 - relativně trvalé
 - vlastní orgány
 - usilují o dosažení cílů podle zřizovací smlouvy

Organizační struktura mezinárodních organizací

- **„Shromáždění“** – zastoupení všichni členové, rozhodovací pravomoc
- **„Výbor“**, **„Rada“** – výkonný orgán, vyjadřuje společný zájem mezinárodní organizace
- **sekretariát** – výkonně technický orgán
- **(orgán pro řešení sporů)**

Jednotlivec jako subjekt MP

Získání subjektivity:

- vlastním úkonem podle MP (lidská práva)
- úkonem státu nebo mezinárodního orgánu (mezinárodní trestní právo)

Státní občanství - získání:

- ius sanguinis, ius soli
- opce, osvojení, manželství (naturalizace)
- dvojí občané (bipatridé), apatridé

Mezinárodní smlouva: pojmové znaky

- **dohoda** (souhlasný projev vůle)
- **strany** = subjekty mezinárodního práva
- **právní účinky**
- řídí se **mezinárodním právem**